

Nina Martinsen

En kommentar til Ovid's Metamorfoser

Tiende bok: Venus og Adonis

Bacheloroppgave i Antikkens kultur og klassiske fag

Veileder: Aslak Rostad

Medveileder: Thea Selliaas Thorsen

Mai 2023

Nina Martinsen

En kommentar til Ovid's Metamorfoser

Tiende bok: Venus og Adonis

Bacheloroppgave i Antikkens kultur og klassiske fag
Veileder: Aslak Rostad
Medveileder: Thea Selliaas Thorsen
Mai 2023

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Det humanistiske fakultet
Institutt for historiske og klassiske studier

Kunnskap for en bedre verden

Sammendrag

Bacheloroppgaven tar for seg forholdet mellom religion og mytologi i antikken, i form av en kommentar til deler av tiende bok av Ovids *Metamorfoser*. Utdraget fra *Metamorfoser* handler om gudinnen av kjærlighet, Venus, hennes menneskelige elsker Adonis, og hvordan hun prøver å unngå at noe vondt skal hende ham.

Gjennom kommentaren ser jeg på hvordan Venus prøver å skjerme Adonis mot farer og hvordan hennes manglende evne til å gjøre dette fører til hans død, og hans forvandling til en blomst, som fører til starten på Adonis-kulten.

Det er flere punkter som er viktige når det kommer til denne fortellingen. Blant annet hvordan Venus ikke bare er involvert i Adonis sitt liv, men også hans forfedre sine liv, og hvordan dette påvirker utkommet av historien.

Summary

The bachelor thesis will look at the relationship between religion and mythology in antiquity, in the form of a commentary on parts of the tenth book of Ovid's *Metamorphoses*. The excerpt from *Metamorphoses* is about the goddess of love, Venus, and her mortal lover Adonis, and how she tries to prevent anything bad from happening to him throughout his life.

Through the commentary I look at how Venus tries to shield Adonis from danger and how her inability to do so leads to his death, and his transformation into a flower, which leads to the beginning of the Adonis cult.

There are several points that are important when it comes to this narrative. Among other things, how Venus is not only involved in Adonis's life, but also the lives of his ancestors, and how this affects the outcome of the story.

Innholdsfortegnelse

Innledning	3
Ovid og hans liv	3
Ovid og hans verk	4
Bevarte tekster	4
Verket: Metamorfoser	6
Adonis myten	7
Adonis-kulten.....	7
Kommentar	9
Bibliografi.....	18
Utdrag av Ovids Metamorfoser tiende bok.....	21

Bacheloroppgave i klassiske fag: En kommentar til Ovids *Metamorfoser*

Nina Martinsen

Innledning

Jeg har valgt å ta for meg et utdrag av Ovids *Metamorfoser*, bok 10 for å se nærmere på hvordan forholdet mellom religion og mytologi var i antikken. Grunnen jeg valgte dette utraget er på grunn av Adonis-kulten, da dette involverer både en myte og en kult. Noe annet som er spesielt med Adonis-kulten er at den var forbeholdt kvinner, som er interessant siden man har betydelig mindre informasjon om kvinne-kulter fra antikken enn andre kulter fra den perioden. Det finnes også andre tekster om Venus og Adonis enn Ovids *Metamorfoser*, skrevet av for eksempel Sapfo, Praxilla, Theokrit og Bion, men den som har stått for det mest fullstendige fortellingen av denne historien er Ovid, som er grunnen til at jeg valgte denne teksten for min kommentar.

Ovid og hans liv

Publius Ovidius Naso, bedre kjent som Ovid, er en av de mest kjente romerske poetene. Han ble født i år 43 fvt., i Sulmō i Romerriket, nå Sulmona i Italia, og døde i rundt år 17 eller 18 evt., Tomis i Moesia, nå Constanța i Romania (Conte, 1994, s.340).

Den viktigste kilden vi har til Ovids liv er han selv, og hans selvbiografiske dikt, *Tristia* 4.10. Ovid var den andre sønnen til en godt etablert og velstående familie av ridderstand. Han ble født i Italia, men flyttet til Roma da han fortsatt var et barn (Conte, 1994, s.340). Etter å ha studert retorikk i mange år og påbegynt sin karriere i rettsvesenet trakk han seg tilbake fra dette og begynte sin karriere som dikter i en alder av 20, og fortsatte med dette resten av sitt liv. Tekstene hans besto stort sett av kjærlighetslegier der han lekte med sjangerens virkemidler og videreutviklet den (Hardie, 2002, s.13). Det tok ikke lang tid før han var involvert med datidens mest kjente diktere, i kretsen rundt Valerius Messalla Corvinus. Messalla var en kjent romersk figur, og han var kjent som en politiker, historiker, feltherre og retor. Han var også den som støttet Ovid økonomisk (Ovids mesen) slik at Ovid kunne fortsette sin karriere som dikter (Conte, 1994, s.340).

Før Ovid ble landsforvist var han Romas ledene dikter. Det var i år 8 evt. han ble landsforvist av keiser Augustus. Dette førte til at han måtte dra til Svartehavet (i dag Constanța i Romania), hvor han bodde til sin død rundt år 17 eller 18 evt. Grunnen til at han ble landsforvist handlet om forholdet hans til Augustus (Brown, 2005, s.13).

Ovid gir to mulige grunner til at han ble forvist av Augustus. Den ene er diktet *Ars Amandi*, og en feil (*Tristia* 2.207: *duo crimina, carmen et error*), som han aldri spesifiserer noe nærmere, og som vi ikke kan vite hva er for noe. Men med tanke på at det gikk flere år fra Ovid ga ut *Ars Amandi* og han ble forvist, så er det sannsynlig at hans forseelse var den mest seriøse anklagen av disse to (Brown, 2005, s.13). Ovid ble tvunget til å oppholde seg i Tomis fram til sin død, mest sannsynlig i 17 evt., siden han mislyktes i å overbevise først Augustus, og så Tiberius i om å la ham få komme tilbake, til tross for sine forespørsler gjennom poesi skrevet i eksil (*Tristia, Ex Ponto*) og gjennom talsmenn i Roma.

Ovid og hans verk

Ovid var en lærd poet (poeta docta på latin) som tok utgangspunkt i litterære tradisjoner. Å være en poeta docta betydde at man var en dikter som deltok i en videreføring av hellenistisk tradisjon. En slik poet skulle kjenne til og kunne flette inn kjente henvisninger i egne verk, slik at de som leste og brukte denne litteraturen lett ville gjenkjenne disse henvisningene. Dette var en videreføring av et dikterisk ideal fra hellenistisk til og oppover i romersk historie. Ovid er en av, om ikke den romerske dikteren som har flest henvisninger til annen litteratur i sine egne verk (Hardie, 2003, s.13). Ovid brukte temaer og litterære hjelpemidler på en ny og annerledes måte enn det som var normalt i antikken. Han henvendte seg til et lært publikum, så når leserne så hans henvisninger til annet litteratur, skjønnte de hvor det kom fra (Hardie, 2003, s.13). Mange av Ovids verk har kjærlighet som hovedtema, og disse kalles kjærlighetselegier, fra gresk “elegeia” og betyr klage, klagedikt og sørgedikt (Conte, 1999, s.343).

Bevarte tekster

De fleste av Ovids bevarte verk kan deles inn i tre kategorier, de kjærlighetselegiske verkene, de mytiske verkene, og eksil verkene. Tekstene hans var sterkt preget av lærdomskultur og retorikk, noe som ikke er så rart med tanke på hans utdanning innenfor retorikk, og hans bakgrunn fra en velstående familie.

De kjærlighetselegiske verkene ble skrevet rundt år 27 fvt. – 3 evt., og består av 5 forskjellige verk. Disse er *Heroides – Heltinnebrev* (Thorsen, 2001), *Amores – Kjærlighetseventyr* (Thorsen, 2002), *Medicamina faciei femineae – Skjønnhetskunsten*, *Ars amandi – Kunsten å elske* (Thorsen, 2006), og *Remedia amoris – Kjærlighetskuren* (Thorsen, 2009) (*Store Norske Leksikon* s.v Ovid).

Heroides – Heltinnebrev er en samling av 15 brev, skrevet i elegiske kupletter (Conte, 1994, s.341). Disse brevene er skrevet fra perspektivet til kvinner i mytologien. Dette er poetiske brev disse kvinnene skriver til sine menn, i stor grad menn som har bedratt, eller forlatt dem. Dette verket er tydelig preget av retorikk.

Det andre av de kjærlighetselegiske verkene, *Amores – Kjærlighetseventyr*. Dette er et mer konvensjonelt verk. *Amores* besto originalt av fem bøker som ble utgitt flere år etter år 20 fvt., for så å utgi den andre utgaven som besto av tre bøker. Den utgaven av teksten som vi kjenner til må ha blitt utgitt flere år senere. *Amores* handler om hvordan Ovid lengter etter kvinnen Corinna. Teksten er skrevet i elegiske kupletter og har rundt 2460 vers (Conte, 1994, s.340).

Verket *Medicamina faciei femineae – skjønnhetskunsten* er en av de mindre kjente tekstene Ovid har skrevet. *Medicamina faciei femineae* er et fragment skrevet i elegiske kupletter der Ovid gir kvinner skjønnhetstips. Bare rund 100 vers av denne teksten finnes i dag (Conte, 1994, s.341).

Ars amandi – Kunsten å elske er et læredikt som består av tre bøker. To som er skrevet for menn, og en som er skrevet for kvinner. Disse bøkene gir tips til hvordan man skal finne, og beholde noen å elske i datidens Roma. Dette verket er også skrevet i elegiske kupletter og består av over 2300 vers (Conte, 1994, s.341).

Det siste kjærlighetselegiske verket, *Remedia amoris - Kjærlighetskuren* er også et læredikt som handler om kjærlighetssorg. Og hvordan man skal komme seg gjennom kjærlighetssorg. Verket består av 814 vers og er også skrevet i elegiske kupletter (Conte, 1994, s.341).

Etter disse verkene kommer de mytiske verkene, som ble skrevet rundt år 3–8 evt. Disse verkene består av kun to verk, og *Metamorfosene* er en av dem. Det andre verket kalles *Fasti - Kalenderen*. Dette er et kalenderdikt skrevet i elegiske kupletter. Diktet handler om forskjellige hellige steder i Roma og deres opphav. Verket består av seks bøker som hver er dedikert til en måned hver fra januar til juni. Disse seks bøkene er på rundt 5000 vers til sammen. Resten av bøkene for resten av månedene ble aldri ferdige (Conte, 1994, s.341).

Deretter har vi Eksil-verkene som ble skrevet rundt år 8–17/18 evt. og består av tre forskjellige verk. Disse er *Tristia- Sorgene*, *Ibis- Ibis* og *Epistulae ex Ponto – Brev fra Svartehavet* (Conte, 1994, s.341).

Tristia – Sorgene er en samling av fem bøker med brev. Disse brevene er i elegiske kupletter og består av rundt 3500 vers til sammen (Conte, 1994, s.341).

Ibis- Ibis er også i elegiske kupletter og er et spottedikt som består av 322 vers (Conte, 1994, s.341).

Epistulae ex Ponto –Brev fra Svartehavet er en samling av fire bøker på rundt 3200 vers, med brev i elegiske kupletter, (Conte, 1994, s.341) skrevet i Ovids eget navn fra eksilet ved Svartehavet til ulike, navngitte bekjente som fortsatt bodde i Roma. Blant dem er Mesalla, en venn av Augustus som fungerte som velgjører ikke bare for Ovid, men også andre diktere (Conte, 1994, s.358).

Verket: Metamorfoser

Ovids *Metamorfoser* er et epos som består av 15 bøker, og nesten 12 tusen vers. Den latinske tittelen er *Metamorphoseon Libri* (Conte, 1994, s.341). *Metamorfoser* er skrevet i daktyliske heksameter i motsetning til de fleste av Ovids verk som er skrevet i elegiske kupletter. Dette eposet følger en kronologisk ramme som starter med verdens skapelse, og slutter rundt år 40 fvt. med guddommeliggjøringen av Julius Cæsar (Brown, 2005, s.13).

Det finnes rundt 400 bevarte manuskripter av *Metamorfosene*, der 4 av disse inneholder fragmenter som kan dateres tidligere enn 10.årh f.Kr. Det finnes i underkant av 50 manuskripter som man bruker til å etablere teksten i moderne utgaver. Ca. 10 av disse er eldre enn det 12.årh, og ca. 30 er fra det 12. årh og oppover (Tarrant, 2004, s.vi-xxxii).

Beskrivelsen av de ulike generasjonene (gullalder, sølvalder, bronsealder og jernalder) i *Metamorfoser*, er tydelig inspirert av *Theogonien* av Hesiod, som levde rundt år 700 fvt. (Rostad, 2014, s.9). *Metamorfoser* er en av de mer episke verkene til Ovid, og eposet sitt tema er metamorfoser, som betyr forvandling. Teksten tar opp opphavet til ting gjennom forvandling og består av over 250 slike fortellinger. Disse kunne handle om opphavet til for eksempel trær, busker, blomster og templer. Det er også mange forskjellige myter som dukker opp som handler om hvordan noe eller noen går igjennom en forvandling. Et eksempel på dette kan være Ekho og Narkissos. Narkissos ble beskrevet som en nydelig ung mann, mens Ekho var en nymf som hadde blitt forbannet av Hera til å bare kunne gjenta det andre sier, uten å kunne si noe selv. Ekho ble forelsket i Narkissos, men han var ikke interessert i henne. Så hun gjemte seg bort til hun forsvant. Bare stemmen hennes ble igjen, og hun kunne fortsatt bare gjenta det andre sa. Sånn var det ekkoet skal ha kommet til. Narkissos endte opp med å

bli forelsket i sitt eget speilbilde, og døde siden han nektet forlate dammen han spilte seg i. Der han døde sprang en gul blomst opp (*Britannica* s.v Narcissus). Denne historien har mange fellestrekk med historien om Adonis, da begge disse unge mennene som er beskrevet som vakre, dør, og blir forvandlet til blomster.

Adonis myten

Adonis var en vakker, adelig gutt, men nøyaktig hvem som er foreldrene hans varierer fra historie til historie. I noen fortellinger er han sønnen av Kinyras fra Kypros, mens i andre fortellinger er hans far Thias, kongen av Assyria (Cyrino, 2010, s.95). I Ovids versjon av historien er Adonis sin far Kinyras. Kinyras datter, Myrrha, (også kalt Smyrna) var Adonis sin mor. Altså fikk Kinyras barn med sin egen datter. Grunnen til dette var at Myrrha hadde vekket Afrodites vrede ved å nekte å tilbe henne, og ble derfor straffet med dette begjæret for hennes egen far. Det var altså Myrrha som ønsket å være intim med sin egen far, noe hennes far, Kinyras ikke var klar over før i ettertid. Da han skjønnte hva som hadde skjedd og fikk vite at hans datter var gravid med hans barn jaget han henne med et sverd i et forsøk på å drepe henne. Mens Myrrha var på flukt fra sin far og gjemte seg i skogen skal gudene ha hørt hennes bønn, og hun ble omgjort til et myrratre, av Afrodite selv muligens, og da Adonis ble født sprakk barken på treet, og ut kom Adonis (Cyrino, 2010, s.95).

Adonis møtte senere sin ende da han ble angrepet av et villsvin. Det er flere forskjellige versjoner om hvem som sendte dette villsvinet og hvorfor de sendte det for å drepe Adonis. En av disse versjonene sier at villsvinet ble sendt av gudinnen Artemis, enten fordi hun var sjalu på Adonis' evner som jeger, eller som hevn for at Afrodite var involvert i Hippolytos' død, siden Hippolytos var en av Artemis' favoritter (Cyrino, 2010, s.96). En annen versjon sier at villsvinet ble sendt av Ares i sjalusi over Afrodites kjærlighet til Adonis. Det er også en versjon som sier at det var Apollon som sendte villsvinet for å straffe Afrodite for å ha blindet hans sønn Erymantos etter at han hadde spionert på de intime stundene til henne og Adonis. Adonis døde i Afrodites armer da hun kom til ham fordi hun hørte at han stønnet av smerte. Fra stedet der Adonis døde sprang den kortvarige røde blomsten anemone opp fra der hans blod hadde falt (Cyrino, 2010, s.96).

Adonis-kulten

Adonis-kulten har røtter i Midtøsten og kan sammenlignes med det rituelle sørgeritualet forbundet med historiene om den Sumeriske helten Dumuzi (Tammuz) som sin død ble sørget over av hans elsker, Gudinnen Ishtar (Inanna) (Morgenstern, 1917, s.24-25). Den tradisjonelle

narrative forbindelsen til Adonis med Assyria kan godt skyldes forestillingen om at Adonis-kulten hadde sin opprinnelse i Assyria, eller muligens i Babylonia, hvor han ble tilbedt under navnet Tammuz, og ble senere introdusert i gresk mytologi som Adonis (Cyrino, 2010, s.97).

Adonis-kulten er spesiell fordi den var forbeholdt kvinner; de kvinnelige poetene Sapfo (fragment 140a), og Praxilla er de første vi kjenner i Vestens tradisjon som skriver om dette (Thorsen, 2023, s.153). Kjernen i kulten er at kjærlighetens gudinne, som hadde den vakre unge mannen Adonis som elsker, gråter over hans død, fordi han ble drept av et villsvin; dette ritualiserte kvinner i antikken gjennom å plante raskt voksende, men også raskt døende planter og satte dem på taket slik at de døde i sommersolen, for så å gråte og sørget over dette, slik som Afrodite sørget over Adonis. Denne feiringen av Adonis ble kalt Adonia og skulle symbolisere hvordan naturen gikk sin gang. Denne festen ble feiret både i Midtøsten og Hellas (Cyrino, 2010, s.97-98).

I myten om Adonis blir det klart at han var en skikkelse som tilbrakte sin tid både i de levendes, og de dødes verden. Dette var på grunn av hvordan Afrodite og Persefone vekslet på å ha Adonis hos seg. Hans død, og siste stund i de levendes verden ble rituelt sørget over under denne midsommerfestivalen de kalte Adonia (Cyrino, 2010, s.97). Det virker som at denne festivalen ble populær i Athen rundt midten av det femte århundre fvt., selv om at Adonis-kulten blir nevnt tidligere av Sapfo (fragment 140a), så det er sannsynlig at lignende ritualer kunne ha funnet sted i Lesbos allerede i det sjette århundre fvt. (Cyrino, 2010, s.97).

I de varmeste dagene av juli ble Adonia feiret i hjemmet til alle slags kvinner, uansett hvilke sosiale statuser de hadde. I begynnelsen av festivalen plantet de feirende kvinnene de de kalte Adonis sine hager (Gardens of Adonis) (kēpoi Adōnidos). Disse besto av raskt voksende planter slik som fennikel, salat og hvetekorn som ble plantet i små kurver, eller ødelagte pletter/vaser. Deretter brakte kvinnene disse små hagene opp på takene av husene de bodde i, hvor sola skinte på sitt varmeste mot takene. Akkurat som vakre Adonis så blomstret plantene for så visne og dø like fort. Kvinnene gjorde da slik som Afrodite og sørget over dette tapet. Dette ritualet forgikk i all åpenhet der kvinnene sørget og gråt høylytt for den tidlige døden Adonis møtte. I den neste fasen av Adonia var sorgen byttet ut med glede da kvinnene feiret hvordan Adonis ville returnere til Afrodite etter sitt opphold i de dødes rike, slik som da han vekslet mellom å oppholde seg med Persefone i de dødes rike for så å komme tilbake til Afrodite i de levendes verden. Dette ble feiret med mat, vin og glede (Cyrino, 2010, s.97-98).

Kommentar:

507 - Fødsels-Lucina: Lucina var gudinnen av fødsler og ekteskap (Warrior, 2016 s.70). På gresk er hun kjent som Hera, mens Juno er hennes romerske navn (Warrior, 2015, s. 10). Hera ble sett på som den mektigste gudinnen i romersk og gresk religion. Hun er Zevs (Jupiter på Romersk) sin kone og ble derfor sett på som dronningen av Olympen (Hobbelstad, 2021, s.9). De gamle episke diktene viser også at hun var Jupiter sin søster, og datten til titanene Kronos og Rhea. Hera er også mor til flere kjente guder i mytologien, slik som Ares, Hebe, Eileithyia og Hefaistos (Cook, 1906, s.366).

508-511 - Treet er likevel lik ei i barsel ... så ble det sagt, det forløsende ordet: Hera, som var gudinne av fødsler så hvordan Myrrha led, selv i form av et myrratre, så hun valgte å hjelpe henne med den vanskelige fødselen hun gikk igjennom istedenfor å fortsette å la henne lide. For Myrrha led nemlig. Selv om hun var blitt omgjort til et tre beskriver Ovid denne fødselen som en smertefull og vond opplevelse for Myrrha, noe som tyder på at selv i sin nye form som et myrratre, har hun menneskelige egenskaper slik som evnen til å føle smerte. Hun blir til og med beskrevet som gråtende.

512-514 - Treet slår sprekker og utstøter bylten, et levende spedbarn, gjennom den revnede barken; så klynker den lille; som skogens nymfer får lagt på det deilige gresset: Adonis blir altså ikke tatt imot av Hera som hjelper til med hans fødsel, men heller nymfene som befinner seg i skogen.

514 - salvet med mors gråt: Tårene som Ovid har beskrevet er nok ikke det samme som menneskelige tårer. Siden Myrrha ble forvandlet til et myrratre virker det som om at disse tårene skal representere Myrra fra treet. Det er altså ikke faktiske tårer nymfene smører Adonis i, men heller myrra fra myrratreet som en gang var kvinnen Myrrha.

514 - Nymfer: Nymfer var naturguddommer i gresk mytologi. De ble ofte beskrevet som døtre av Zeus, eller av elveguder. Om nymfer var udødelige eller ikke varierer noe fra forfatter til forfatter, men det var tydelig at nymfer levde mye lengere enn vanlige mennesker, så ofte ble de sett på som udødelige. Nymfer var også ofte tilknyttet spesifikke områder og hadde kontroll over områdets ressurser (Larson, 2001, s.4).

Selv om at nymfer var generelle naturguder ble de som oftest assosiert med en vannkilde slik som elver og innsjøer. Ofte var deres rolle å forsikre seg om at det var tilgang på ferskvann (Larson, 2001, s.5). Man trodde at nymfer holdt til i hver eneste vannkilde, så hver vannkilde

hadde en viss beskyttelse, og man måtte vise respekt til nymfene for å forsikre seg at man hadde tilgang på ferskvann (Larson, 2001, s.8).

515-518 - Også Misunnelsen lovpriste skjønnheten ... eller også den andre bli fratatt – et kogger: En nydelig gutt ble født, en som lignet barnet Eros (også kalt Amor). Eller kanskje som heller lignet på et maleri av barnet Eros, men bare hvis man tar Eros sitt kogger med piler fra han, eller hvis man gir Adonis barnet et kogger med piler. Så like var de at hvis Eros mistet sine piler, eller Adonis fikk Eros sine piler, så kunne man ikke se forskjell på dem (Liveley, 2011, s.109-110). Denne likheten mellom Adonis og Venus sin sønn, Eros, setter igjen lys på det incestuøse i denne fortellingen. Blant gudene var slike forhold mellom bror og søster, far og barn osv. ikke uvanlig, men at Venus skulle bli så forelsket i en gutt som var så lik hennes egen sønn viser hvordan dette ble sett på som normalen for gudene.

Thorsen argumenterer i sin artikkel (Thorsen, 2023) for at Venus og Adonis faktisk er i slekt, og at Adonis vil da være hennes tipp-tipp oldebarn. Da Pygmalion lagde en statue som kom til liv, var det nemlig Venus som hadde brakt liv til den. Dette gjør da Venus til statuens gudommelige mor (Thorsen, 2023, s.166). Pygmalion er da ifølge Ovid faren til Pafos som igjen er far til Kinyras, som er far/morfar til Adonis. Dermed er ikke denne slående likheten mellom Eros og Adonis så merkelig lengre, da de alle er i slekt.

520-521 - Han som ble lagd av sin søster og av sin morfar: Her redegjør Ovid for Adonis slektsforhold, se innledning.

524 - Venus: Venus er det Romerske navnet på den greske gudinnen Afrodite. Hun er gudinnen av skjønnhet, kjærlighet og fruktbarhet. Hun er gift med smedguden, Hefaistos (Vulcanus på romersk) mot sin vilje, men hun har barn med blant annet Ares (Mars på romersk) og trojaneren Anchises. Som mye av gresk og romersk mytologi finnes det flere versjoner angående hvem hennes foreldre er, men en av de mest vanlige versjonene er at hun ble født da titanen Kronos kappet av og kastet Uranos sitt kjønnsorgan i sjøen. Sjøen boblet opp og opp fra havskummet steg Venus opp ved øya Kypros (Rostad/Hesiod, 2019, s.23). Altså ble hun født før resten av de kjente gudene, barna til Kronos og Rhea. Denne scenen der hun stiger opp fra sjøen i et kamskjell kan vises i det kjente maleriet «Venus` fødsel» av den Italienske maleren Sandro Botticelli.

En annet versjon er at hun er Zeus sin datter, og at hennes mor var Dione, sjøgudinnen. Men dette er en mindre brukt versjon av hennes fødsel. Afrodite har også mange forskjellige navn, slik som Kypris, Paphia, Kythereia og Urania. Hun var kjent for sin skjønnhet, seksualitet, og

femininitet, og disse trekkene tok hun vare på. Hun tok vare på sin hud og sitt hår, og brukte mye tid på å sminke seg og forsikre seg om at hun alltid var like vakker. Skjell er noe som ble sett på som hellig for Afrodite, og hun var generelt assosiert mye med havet og kysten (Cyrino, 2010, s.3-4).

523-524 - og han er snart Venus' pasjon og han hevner den flammen som ødela moren:

Venus var den som straffet Myrrha med et begjær for sin egen far, det var altså Venus sin feil at Myrra endte opp som et myrratre, og det var også da takket være Venus at Adonis ble født. Det at Venus faller så hardt for Adonis blir noe hun må betale for senere når han dør. Så hennes handlinger mot Myrra ender opp med å komme tilbake til henne og gjøre henne vondt. Altså ble det som en slags hevn fra Myrrha til slutt.

525 - Gutten med koggeret: Amor, også kalt Eros i romersk mytologi er Afrodites sønn. Hvem som er hans far kan variere, men det er i de fleste versjoner enten Ares eller Hermes. Han er kjærlighetens gud og har ofte blitt avbildet som et barn med pil og bue. Disse pilene er kjærlighetspiler som får folk og guder til å forelske seg. Han har også ofte blitt avbildet med vinger og en lyre (Hjortsø, 1998, s.92). Ordet Eros i seg selv er forbundet med lengsel (*Oxford Classical Dictionary* s.v Eros). Det latinske navnet på Eros er Amor, men også Cupido kan brukes (Hjortsø, 1998, s.93). Hvis man nevner Cupido i dag så er det første mange vil komme til å tenke på små, tykke barn med englevinger. Disse skikkelsene har kommet fra framstillingene av Eros.

Selv om at dette er slik Ovid fremstiller Eros, er det ikke den eneste måten Eros blir beskrevet på. Hesiod og Homer beskriver Eros som en av de eldste gudene, og guden som 'løsner ens lemmer og skader ens sinn' (*Oxford Classical Dictionary* s.v Eros). I disse beskrivelsene er han en noe mørkere skikkelse, mens i Ovids beskrivelser er han noe vennligere.

525-528 - For mens gutten med koggeret kysset sin mor ... var hun den som misforsto tidligst: Dette forklarer hvordan Venus endte opp med å bli så betatt av Adonis. Da Eros uheldigvis kuttet Venus sitt bryst med en av sine magiske piler mens han kysset henne, endte hun opp med å bli fylt av en intens lyst og lengsel for Adonis. Adonis, som ikke bare ligner på hennes egen sønn, Eros, men også henne selv (Liveley, 2011, s.110). Det at Adonis sin likhet til Venus blir brakt opp bringer igjen fram incestuøse forhold.

530 - Kythera: Kythera er en øy i Hellas som ligger mellom det greske fastlandet og Kreta, sør for Peloponnes. Øya var et viktig sted for dyrkingen av Afrodite, og var også kjent for denne dyrkingen av gudinnen. Kythera blir beskrevet som et av de første stedene Afrodite kom i land etter sin fødsel, som er en grunn til at det er slik en viktig lokasjon for dyrkingen av gudinnen (Rostad/Hesiod, 2014, s.38). Først nå i 1864 ble øya regnet som en del av hellas (*Store Norske Leksikon* s.v Kythira).

530 - Pafos: Pafos er en kystby på sydvestsiden av Kypros. Pafos regnes som fødestedet til Afrodite. Ifølge Hesiod skal Afrodite ha satt kursen mot Kythera, før hun dro til Kypros og gikk i land på Pafos (Rostad/Hesiod, 2014, s.28). I gresk-romersk tid var Pafos øyas hovedstad. Byens navn, Pafos, er også knyttet til Afrodite og historien om Pygmalion og Galatea. I dag er Pafos en viktig lokasjon både historisk sett, og arkeologisk. Byen er også ført opp på UNESCOs verdensarvliste (*Store Norske Leksikon* s.v Pafos).

531 - Knidos-øy: Knidos var en gresk (dorisk) oldtidsby og var et av de viktigste stedene for dyrkingen av Afrodite. Knidos befant seg i det sørvestlige Lilleasia, i Karia (*Store Norske Leksikon* s.v Knidos).

531 - Amathus: Amathus var en fønikisk by som lå på sørkysten av Kypros. Dette var også et viktig sted for dyrkelsen av Afrodite, slik som Kythera, Pafos og Knidos, men øya var også et viktig, og kjent for sin dyrkelse av Adonis. (Venus Amathusia). I dag ligger flere av byens ruiner ved Palaeo Limassol (*Store Norske Leksikon* s.v Amathus).

531 - Gravid med metaller: I fjellene som ligger i nærheten av byen Amathus på Kypros kan vi finne spor etter kobbergruver som nok er det dette utsagnet sikter til. Kypros var kjent for sine kobberforekomster, og selve ordet «kobber» kommer fra navnet «Kypros». Disse kobbergruvene var en av byens viktigste rikdomskilder (*Store Norske Leksikon* s.v Amathus).

529-532 - Inntatt av mannens appell bryr gudinnen seg ikke om øya Kythera ...

Fremfor den settes Adonis: Afrodite satte til side alt hun hadde kjært, til og med sitt eget fødested som hun holdt kjært, ikke en gang himmelen var viktigere enn Adonis. Hun satte ham framfor alt, inkludert seg selv. Så betatt var hun av ham.

533-536 - Ham vil hun ha og for ham vil gudinnen ... slik som Diana: Ikke bare prioritere Afrodite Adonis, men hun forandret også seg selv. Som gudinnen av kjærlighet og skjønnhet brukte hun å unngå solen og bruke tid på hudpleie og slikt for å beholde og ta vare på sin skjønnhet. Men for Adonis satte hun denne typen ting til side, og hun gikk over fjell og

eksponerte seg selv for solen, alt for ham. Dette viser hvor påvirket av denne kjærligheten hun ble, muligens fordi hun ble truffet av en av Eros piler.

536 - ikledd et belte og miniskjørt, slik som Diana: Diana er det romerske navnet på gudinnen Artemis. Hun er datteren til Zeus og Leto. I romersk religion er hun en månegudinne og en jaktgudinne (Rives, 2007, s.84). Mens i gresk religion ble hun framstilt som kun en jaktgudinne, men hun var også en gudinne over oppdyrkede deler av naturen. Solguden, Apollon er hennes tvillingbror (Hjortsø, 1998, s.73). Artemis blir ofte avbildet som ikke bare en pen, men også en kjekk ung kvinne ikled et belte og miniskjørt, som er en mindre feminin måte å kle seg enn det de fleste kvinnelige gudene gjorde. Grunnen til at Artemis hadde denne mindre feminine klesstilen var slik at hun skulle unngå at klærne hennes skulle kunne komme i veien når hun gikk over både fjell og gjennom skoger (Hjortsø, 1998 s.78). Diana begynte som kun en månegudinne i romersk mytologi, og utviklet seg etter hvert til å bli samme gudinne som den greske Artemis.

Det at Afrodite begynte å kle seg på en lignende måte som Diana symboliserer den store forandringen hun gikk igjennom. Hennes utseende, femininitet og skjønnhet var som nevnt tidligere svært viktige for henne, så det at hun bytter ut sin lange kjole for et mer praktisk plagg viser hvor dedikert hun var til Adonis

537-541 - hundene jager hun på og de byttedyr ... unngå hver løve som nedslaktet storfe har mett: Igjen plukker Venus opp trekk fra Diana, og nå sender Venus jakthundene sine på byttedyr slik som Diana er kjent for å gjøre. Men Venus beholder fortsatt en viss fryktsomhet og forsiktighet når det kommer til disse ville dyrene. Hun jakter kun på de dyrene hun vet er trygge å jakte på. Ovid lister opp alle dyrene hun unngår, og starter med villsvinet, som senere viser seg til å bli grunnen til Adonis sin tidlige død. Så avsluttes listen med løvene, som representerer de forvandlede Atalanta og Hippomenes (Anderson, 1972, s.520).

542-545 - Deg òg, Adonis, formaner hun om at du også må frykte disse ... din dumdrighet, den jeg må svi for, det sa hun, og la til: Her forteller Afrodite Adonis at han også burde frykte disse farlige dyrene, slik som hun gjorde, for hvis han er dumdriktig og noe ender opp med å skje med han så er det hun som må lide, og betale prisen for det.

546-549 - At du har flerret opp dyr, som naturen har utstyrt med våpen, gir deg honnør ... vil verken forføre en flokk med løver og bustete svin eller beistenes øyne og tanker:

Adonis sin skjønnhet hadde kanskje forført Afrodite, men dette ville ikke fungere på noen av disse farlige dyrene han kunne møte på. Selv om at han hadde mot og hadde gjort seg fortjent honnør ved å bekjempe farlige dyr, ville det aldri kunne forandre på faktumet at han skjønnhet aldri ville kunne hjelpe han i en farlig situasjon med et av disse dyrene. Dette advarte Afrodite Adonis imot.

550-551 - Hardbalne villsvin med krummede huggtenner eier en kraft som lyn og en vill aggresjon hører hjemme blant gulbrune løver: Enda en gang blir villsvin nevnt som et fælt, skummelt dyr som burde unngås. Ovid fortsetter å gi slike små hint og frempek til hvordan Adonis kommer til å møte sin ende. Løvene blir også nevnt igjen, noe som kan vise til at de har en viss rolle videre.

552-554 - det er en art som jeg hater. Hva grunnen er,' svarer hun han som spør 'skal jeg si, og forvandlingens gamle forseelse kan du måpe av: Hun fortsetter med å forklare hvorfor hun hater løver. Grunnen til dette hatet viste seg å ha grunnlag i Afrodites erfaringer med Hippomenes og hans forræderi.

565 - Atalanta: Atalanta var en jomfru som var svært imot å gifte seg. Hun hadde fått en advarsel av et orakel om å unngå å gifte seg, så hun erklærte at den som skulle gifte seg med henne måtte slå henne i ett kappløp, da hun var en svært god løper selv. De som utfordret henne, og tapte måtte også bøte med livet. Atalanta vant mot alle som utfordret henne, helt til Hippomenes dukket opp (Hjortsø, 1998, s.203).

575 - Hippomenes: Hippomenes er mest kjent for fortellingen om hans frieri til Atalanta. Han ble forelsket i henne, men viste at han ikke kunne vinne over henne i et kappløp. Så han måtte være lure enn henne. Han visste at han umulig kunne slå henne i et rettfærdig løp, så han bad til Afrodite. Afrodite mislikte måten Atalanta forsømt kjærlighet på, så hun bestemte seg for å hjelpe Hippomenes (Hjortsø, 1998, s.203).

Han fikk 3 gylne epler fra Afrodite, som kom fra hennes hellige epletre i Tamasus, Kypros, ifølge Ovid. Hippomenes fikk beskjed om å miste et eple av gangen for å distrahere Atalanta. Etter at han hadde sluppet alle 3 eplene og Atlanta stoppet hver gang han mistet ett av eplene, greide hun ikke å ta han igjen, så han vant løpet og fikk derfor gifte seg med Atalanta (Hjortsø, 1998, s.203).

687 - Gudenes mor: Ofte også kalt Kybele eller Magna Mater på latin. Kybele kommer opprinnelig fra Phrygia området i Lilleasia og er det man kaller en morgudinne. Noen av hennes karakteristiske trekk var hennes moderlighet, ikke bare for gudene, men også for menneskene og dyrene (*Britannica* s. v Cybele).

698-700 - Dødsstraffen synes imidlertid mild ... må løvene tygge med temmede tenner på Kybeles tøyler: Atlanta og Hippomenes ble senere forvandlet til Løver av Kybele da de hadde sex i et av hennes templer som de hadde gått inn i for å hvile da de var på reise til Hippomenes hjem. Ovid skriver at Hippomenes ikke gjorde offer til Venus slik han lovet å gjøre hvis hun hjalp han vinne løpet. Så hun sørget for at mens de to elskerne var i tempelet til Kybele ble de gale av lyst, som førte til at de hadde sex. Dette gjorde Venus i viten om at dette ville fornærme Kybele, som endte opp med å gjøre de om til løver. Etter dette ble de som løver nødt til å dra Kybeles vogn. Dette er enda et eksempel på forvandling i Ovids *Metamorfoser*.

705-707 - Du, som er kjær for meg ... la ikke ditt mot også medføre slutten for oss to!: Her snakker Venus om Atlanta og Hippomenes som er blitt til løver, og hvordan Adonis må unngå slike beist som kan ta han fra henne. Gjennom teksten har hun advart ham mange ganger om farene som finnes, og fortalt han hvordan han skal unngå dem, men Adonis sin uforsiktighet ender uansett opp med å bli slutten for dem. Altså så mislykkes Venus med å holde Adonis i live. Hun forandret nesten alt ved seg selv, og ble mer lik gudinnen Diana enn seg selv for Adonis, men ender opp helt maktesløs når han til slutt dør uansett (Thorsen, 2023, s.164).

708 - Leksen var over og da hennes svaner var festet til vognen: Venus ble assosiert med flere fugler, i hovedsak duer og spurver. Man trodde også at hennes vogn ble dratt av en av disse fuglene (Young, 2017, s.49). Hun har også ofte blitt avbildet med, eller sittende på svaner og gås. Ovid har beskrevet i *Metamorfoser* at hennes vogn blir dratt av svaner. Swaner symboliserer mange av de same tingene som Venus også symboliserer, slik som kjærlighet, skjønnhet, eleganse og renhet.

709 - Men hans mot var imot å få lekser: Uansett hvor mange ganger Venus hadde advart Adonis, var det til ingen nytte. Hun hadde prøvd å lære han en lekse, slik at han skulle forstå alvorret av farlige situasjoner, men som en ung mann som aldri hadde opplevd noe farlig konsekvenser av sitt overmot tok han ikke disse advarslene til seg.

717 - Kythereia: Kythereia er et annet navn for Venus. Kythereia betyr prydet med kranser. Hun kan ha fått dette navnet siden hun oppsto av havskummet. En annen grunn hun ble kalt Kythereia kan være det at hun dro til Kythera etter sin fødsel (Rostad/ Hesiod, 2014, s.38).

722-724 - fløy hun ned og på samme maner som hun flerret sitt bryst, slik rev hun sitt hår, og hun slo sine håndflater, de som fortjente bedre, mot brystet: Da Venus oppdaget at Adonis var døende ble hun selvfølgelig overveldet av sorg, men denne beskrivelsen av at hun også påfører seg selv fysisk smerte tyder også på at hun føler på en stor mengde frustrasjon. Helt fra begynnelsen av denne fortellingen har Ovid beskrevet hvordan Venus har ofret nesten alt hun holdte kjært, satt sine tidligere viktige prioriteter til side, og gitt opp deler av deg selv for å beskytte Adonis. Gang på gang advarer hun ham mot verdens farer, og beskytter han til sin beste evne mot disse. Alt dette bare for at Adonis, i et øyeblikk av uforsiktighet skal dø slik en tragisk, og tidlig død.

724-727 - ‘Men retten til allting, får du allikevel ikke. Min sorg skal evinnelig være et monument over deg, min Adonis, og årlig skal din død settes i scene og slik repetere min lidelses tårer: Dette er begynnelsen på Adonis-kulten og festivalen Adonia. Venus erklærer at Adonis sin død skal iscenesettes hvert år, og hennes sorg skal gjentas gang på gang, til minne om ham. Dette er det Adonis-kulten tar utgangspunkt i, som man ser i ritualet der kvinnene setter ut planter for å symbolisere Adonis sin tidlige bortgang.

728 - Men ditt blod skal i tillegg bli skapt til en blomst:

Blomsten Adonis sitt blod forvandlet seg til kalles Anemone. Dette er en rød lilla blomst som minner om fargen av blod. Denne planten har navnet sitt fra vinden, siden vinden lett får kronbladene på denne blomsten til å falle av. Det kommer fra det greske ordet for vind, anemos. Ovid er den eldste kilden vi har bevart for denne etymologien (Cyrino, 2010, s.96). Denne forvandlingen er som nevnt tidligere veldig lik forvandlingen til Narcissus. Disse fortellingene har en forklarende egenskap, der de forklarer om opphavet til, i dette tilfellet, forskjellige blomster,

729 - Persefone: Ovid har skrevet om Persefone i femte bok av *Metamorfosene*, og dette er en av de mest sentrale tekstene vi har når det kommer til kjennskap til denne gudinnen. Persefone er underverdenens dronning i gresk mytologi og Hades sin hustru. Hun er også datter av Zevs og Demeter, (Hobbelstad, 2021, s.10) men Zeus har ingen faderlig rolle i livet til Persefone, så Demeter for rollen som alenemor til sin datter (Hjortsø, 1998, s.47).

Persefone er kjent som Proserpina på latin, også Kore på gresk. Kore er et gresk ord som betyr «pike» eller «datter», som er navnet som blir brukt på Persefone i hennes kult (Rives, 2007, s.213). Persefone er sterkt knyttet til sin mor, Demeter, og de blir ofte fremstilt som en slags mor og datter duo. Dette var fram til at hun spiste et granateple i underverdenen, og måtte dermed tilbringe en tredjedel av året nede i underverdenen med Hades (Hjortsø, 1998, s.47-50). Ankomsten av Persefone tilbake til sin mor Demeter blir da et symbol på skiftet mellom årstidene der tiden hun tilbringer i underverdenen er vinteren og høsten, og da gror ingenting, mens tiden hun tilbringer med sin mor på jorda representerer vår og sommer, da alt gror og spirer.

729-730 - å skape en kvinnekropp om til mynte: Nymfen Minthe, skal ha vært elskeren til Hades. Dette likte ikke Persefone, så hun, eller hennes mor, Demeter, forvandlet henne til planten mynte, muligens ved å trække på henne. Et fjell nært Pylos ble oppkalt etter henne. Der lå det også et av de få templene dedikert til Hades (Larson, 2001, s.159).

731-739 - Hun hadde talt og lot blodet sprinkles med duftende nektar ... må stadig bli rystet av vinder, som den har sitt navn fra: Afrodite sprinklet vellduftene nektar over blodet til Adonis. Blodet reagerte på dette ved å begynne å boble og opp fra bakken steg det bobler opp fra blodet hans. Venus fikk da sitt ønske om å kunne gjøre Adonis om til en blomst, slik Persefone hadde gjort med Minthe, oppfylt.

Bibliografi

- Anderson, William S. (1972), Ovid's Metamorphoses books 6-10 (Edited, with Introduction and Commentary), The University of Oklahoma Press
- Brown, Sarah Annes (2005), Ovid, Myth and Metamorphosis, Bristol Classical Press
- Cook, Arthur Bernard (1906), Who Was the Wife of Zeus? The Classical Review, Vol. 20, No. 7 (Oct. 1906), pp. 365-378 (14 pages) Cambridge University Press.
- Cyrino, Monica S (2010), Aphrodite. Routledge
- Hardie, Philip (2003), The Cambridge Companion to Ovid, Cambridge University Press
- Hjortsø, Leo (1998), Greske guder og helter, Pax forlag.
- Hobbestad, Inger Merete (2021), De greske mytene, Stenersen forlag
- Larson, Jennifer (2001), Greek Nymphs: Myth, Cult, Lore, Oxford University Press.
- Liveley, Genevieve (2011), Ovid's 'Metamorphoses': A Reader's Guide, Continuum
- Morgenstern, Julian (1917), Two Ancient Israelite Agricultural Festivals, The Jewish Quarterly Review, Jul, 1917, New Series, Vol. 8, No. 1 (Jul., 1917), pp. 31-54, University of Pennsylvania Press
- Rives, James B. (2007), Religion in the roman empire, Blackwell publishing.
- Rostad, Aslak. (Overs.), (2014), Hesiod, Theogonien, Arbeid og dager, Skjoldet, Gyldendal.
- Tarrant, Richard (red.) (2004), P. Ovidi Nasonis Metamorphoses, Oxford University Press
- Thorsen, Thea S. (Overs.), (under utgivelse) Ovid. Metamorfoser. Gyldendal.
- Thorsen, Thea S. (Overs.), (2001) Ovid: Heroides - Heltinnebrev, Gyldendal norsk forlag
- Thorsen, Thea S. (Overs.), (2002) Ovid: Amores – Kjærlighetseventyr, Gyldendal Norsk Forlag

- Thorsen, Thea S. (Overs.), (2006) Ovid: Ars Amandi' – Kunsten å elske, Gyldendal Norsk Forlag
- Thorsen, Thea S. (Overs.), (2009) Ovid: Kjærlighetskuren og Brevvekslinger, Gyldendal Norsk Forlag
- Thorsen, Thea Selliaas (2023) Venus and Adonis from Enheduanna to Shakespeare: The Significance of Ovid's Cypriot Metamorphoses
- Young, Serinity (2017), Women who fly: goddesses, witches, mystics, and other airborne females, Oxford University Press.
- Warrior, Valerie M (2016), Roman Religion. Cambridge University press.

Nettlenker

- Andersen, Øivind.; Østby, Erik. & Lundbo, Sten. (2021, 18.mars). Pafos. Store Norske leksikon.
<https://snl.no/Pafos>
- Grant, Mary. (Overs.), Hyginus, Fabulae <https://topostext.org/work/206>
- Hanfmann, George M. A., Pollard, John Richard T. & Arafat, Karim. (2015, 22. desember) Eros. Oxford Classical Dictionary.
<https://doi.org/10.1093/acrefore/9780199381135.013.2492>
- Lundbo, Sten. (2022, 17 november). Kythira. Store Norske leksikon.
<https://snl.no/Kythira>
- Ovid, Tristia
https://www.loebclassics.com/view/ovid-tristia/1924/pb_LCL151.3.xml?rskey=PWcoiH&result=1
- Steen, Tone. (2021, 13.august). Knidos. Store Norske leksikon.
<https://snl.no/Knidos>
- The Editors of Encyclopaedia Britannica. (2022, 6. september). Narcissus. Britannica
<https://www.britannica.com/topic/Narcissus-Greek-mythology>
- Thuesen, Nils P. & Lundbo, Sten. (2023, 28.mars). Kypros. Store Norske leksikon.
<https://snl.no/Kypros>
- Thorsen, T. S. (2022, 6. september). Ovid. Store Norske Leksikon.
<https://snl.no/Ovid>

- The Editors of Encyclopaedia Britannica. (2023, 3. april) Cybele. Britannica.
<https://www.britannica.com/search?query=cybele>
- Østby, Erik (2020,15. september) Amathus. Store Norske leksikon.
<https://snl.no/Amathus>

Utdrag av Tiende bok av Ovids Metamorfoser

- 503-739 Adonis og Venus
560-707 Atalanta og Hippomenes
708-739 Adonis' død og Venus' klage

Babyen, derimot, som var forkjært konsipert, hadde nå vokst innenfor barken og søkte en vei, der den kunne bli fri fra kroppen til moren. Gravidmagen svulmer på midten av treet; tyngden gjør moren forstrukket, og smertene har ikke ord og fødsels-Lucina kan ikke bli påkalt ved hjelp av en stemme. 505

Treet er likevel lik ei i barsel, det krummes og slipper uavbrutt stønn fra seg, mens det blir fuktig av fallende tårer. Der sto den milde Lucina, ved treet som led, og hun la sin hånd oppå treet og så ble det sagt, det forløsende ordet: 510

Treet slår sprekker og utstøter bylten, et levende spedbarn, gjennom den revnede barken; så klynker den lille; som skogens nymfer får lagt på det deilige gresset og salvet med mors gråt. Også Misunnelsen lovpriste skjønnheten; kroppen var nemlig lik den som males på bilder av kjærlighetsgudene nakne, men, for at ikke de skulle bli adskilt ved hjelp av effekter, burde en fått – eller også den andre bli fratatt – et kogger. 515

Tiden som flyr, glir av sted i det skjulte, umerkelig; intet haster av gårde som årene: Han som ble lagd av sin søster og av sin morfar, ja, han som for litt siden skjultes i treet, og så ble født, han er snart blitt en nydelig pode og snart en 520

yngling, snart mann og snart vakrere enn selv seg selv, og han er snart Venus' pasjon og han hevner den flammen som ødela moren.

For mens gutten med koggeret kysset sin mor, fikk han, uten 525
at han var klar over det, skrappt med pilspissen mot hennes bringe.
Selv om gudinnen skjøv guttungen bort, ble hun såret. At det gikk
dypere enn det så ut til, var hun den som misforsto tidligst.

Inntatt av mannens appell bryr gudinnen seg ikke om øya
Kythera, ikke besøker hun Pafos bekranset av hav, knapt 530
fiskes Knidos-øy, eller Amathous, gravid med metaller;
himmelen avstår hun også fra. Fremfor den settes Adonis.

Ham vil hun ha og for ham vil gudinnen som alltid har pleid å
dra seg i skyggen og øke sin skjønnhet med hudpleie, gå som
ledsager oppe på åsrygger, inne i skoger og over 535

steinrøyser ikledd et belte og miniskjørt, slik som Diana,
hundene jager hun på og de byttedyr som det er trygt å
gå etter, enten de lynrappe harene, eller en hjort med
ragende horn eller dådyr. Hun avstår fra dristige villsvin,
glefsende ulver og bjørner bevæpnet med klør som er skarpe 540
og hun vil unngå hver løve som nedslaktet storfe har mett.

Deg òg, Adonis, formaner hun om at du også må frykte
disse, i fall en formaning kan hjelpe. 'Vær tøff mot de skye,
men mot de dristige er ikke dristighet trygt; spar, min unge
mann, din dumdristighet, den jeg må svi for,' det sa hun, og la til: 545

'At du har flerret opp dyr, som naturen har utstyrt med våpen,
gir deg honnør, men kan koste meg dyrt. Og din ungdom og skjønnhet,
alt som forførte din Venus, vil verken forføre en flokk med
løver og bustete svin eller beistenes øyne og tanker.

Hardbalne villsvin med krummede huggtenner eier en kraft som 550

lyn og en vill aggresjon hører hjemme blant gulbrune løver;
det er en art som jeg hater. Hva grunnen er,' svarer hun han som
spør 'skal jeg si, og forvandlingens gamle forseelse kan du
måpe av. Men det uvanlige strevet har slitt meg ut, se der
lokkes vi alt av en poppel med passende skygge og gresset 555
byr oss sitt leie. Med deg blir det deilig å hvile seg her (hun
hvilte seg) rett på bakken,' og både på gresset og ham selv
ligger hun. Vel oppi ynglingens fang, med sin nakke mot hans bryst,
snakker hun slik, mens hun avveksler det hun forteller med kyssing:

'Visst har du hørt om ei jente som overgikk hurtige menn i 560
sprintkonkurranser? Det ryktet er slett ikke bare en fabel,
for hun var virkelig best. Og du hadde hatt store problemer
med å si hva hun var fremst i, sin fotrapphet eller sin skjønnhet.

Henne, som lurte på hvem hennes mann skulle bli, svarte guden:
'Sånt, Atalanta, er ikke nødvendig! Sky ektemannsbruken! 565
Det vil du likevel ikke, og mangle deg selv mens du lever.'

Livredd av gudens orakel fordriver hun tiden i dunkle
skoger og unngår en mengde med hissige friere på en
grusom betingelse: 'Ingen får få meg, med mindre', det sa hun,
'jeg blir beseiret i løp. Konkurrer med meg hjulpet av føtter: 570

Hustru og ekteseng skjenkes den raske som premie, men de
trege får døden. La det bli betingelsen for konkurransen.'
For hun var barsk, men – så voldsom er skjønnhetens makt – selv på dette
vilkåret ville en mengde dumdristige friere stå frem.

Nå hadde alt Hippomenes tatt plass for å se på et rigget 575
løp og han hadde alt sagt: 'Hvilken kone er verdt så enorme
farer?' Og beilernes kjærlighet hadde han også foraktet.

Da så han fjeset og kroppen, med klærne tatt av. Den var lik som

kroppen jeg har, eller din, hvis du hadde blitt omskapt til kvinne.
Han ble forfjamsset og ‘unnskyld meg,’ sa han med foldede hender, 580
‘dere jeg nettopp så ned på! Den prisen som dere vil ha var
ukjent for meg inntil nå.’ Mens han hyller den, tennes han og han
håper at ingen av dem løper fortere, mens han blir fylt av
redd sjalusi. ‘Men hvorfor skal mitt hell gi den konkurransen
opp uten å ha forsøkt engang?’ Sa han, og la til: ‘En gud vil 585
selv gi de dristige hjelp!’

Mens han tenkte på slikt for seg selv, før
jomfruen med det bevingede steget forbi Hippomenes;
skjønt den aoniske ungdommen knapt kunne sett henne løpe
ulikt et skytisk missil, så beundret han desto mer hennes 590
skjønnhet. Men løpingen selv, hadde også sin skjønnhet:

En vind har brakt hennes vingesandaler tilbake med lynrappe fotblad,
lokkene danser om elfenbeinssryggen, og bak henne flagrer
knehasebånd som er pyntet med border og festet til knærne;
og over kroppen, som ellers er ungjenteblek, har en rødme
utbredt seg, akkurat slik som når solseil, i fall de er røde, 595
spent over skinnende atrier, låner dem varmere skygger.

Mens den besøkende merker seg dette, flyr hun rundt den siste
kjeglen; nå blir Atalanta, den seirende, kronet med kransen.
Men de beseirede stønner idet de får straffer som avtalt.

Likevel, uten å skremmes av deres sorti, står den unge 600
mannen nå frem, og med øynene festet til hennes, så spør han:
‘Hva vil du oppnå en enkel triumf over latsabber for? Kjemp
kampen mot meg og hvis tilfellet gjør at jeg viser meg sterkest,

da vil du ikke bli fryktelig ydmyket av å beseires,
for Megareios, som er fra Onkhestos, min far, har Poseidon 605

blant sine aner: Jeg er nedstammet fra majesteteten i havet!
Mindre enn slekten er ikke mitt mot: Og beseires jeg, da vil
du for bestandig ha ord på deg for å ha slått Hippomenes.’
Mens han sa slikt, så skoiniden på ham med et ansikt som myknet,
og hun ble usikker på om hun ville bli slått eller slå ham, 610

så hun sa følgende: ‘Hva for en gud, som misunner de vakre,
ønsker at han går til grunne og byr ham å be om min hånd med
livet som innsats? Så mye er jeg ikke verdt, hvis du spør meg.
Utseende er jeg ikke berørt av – jeg kunne ha blitt det –
men at han fortsatt er gutt; ikke han, men hans alder betar meg. 615

Hva kan jeg si om hans mot og hans fryktløse holdning til døden?
Hva så, om at han er å regne som fjerdeledd etter Poseidon?
Hva så, om han er forelsket og syns at et bryllup med meg er
verdt å gå under for, dersom den grusomme skjebnen er vrangstilt?
Fremmede, gå, mens du kan, og forlat denne blodige sengen. 620

Bryllup med meg er fatalt; ingen jente vil avslå å bli gift
med deg; du kan jo velges av ei som er mer resonnabel.
Men hvorfor bry meg om deg, når så mange er avgått ved døden?
Han skal få se! Han kan dø, når han ikke blir advart av mange
beileres død og går frem som om han var blitt lei av å leve.

625

Skal altså han måtte dø, fordi han ville leve med meg og
skal hans forelskelses pris bli en død som han ikke fortjener?
Seieren vil ikke tåle den uviljen som den vil avle.
Men det er ikke min skyld! Som jeg ville at du hadde holdt opp,
eller, fordi du er gal, også kunne ha greid å bli raskest. 630

Men i hans guttefjes fins et jomfruelig uttrykk! Å, stakkars
deg, Hippomenes; at aldri du hadde fått se meg, det vil jeg

helst! Du fortjener å leve, og dersom jeg hadde hatt mer hell,
og i fall skjebnene ikke forbød meg et bryllup, var du den
eneste jeg hadde villet forbinde min ektestands seng med.’ 635

Hun hadde talt, og rekrutten, først nå rørt av attrå, forstår knapt
hva hun bedriver, å elske, for kjærlighet er henne ukjent.

Folket og faren forlanger samtidig som vanlig et løp, da
avkommet etter Neptun, Hippomenes, lar kalle på meg med
engstelig stemme: ‘Jeg ber Kythereia om bistand i denne 640
dysten og dertil om hjelp med den flammen som kommer fra henne.’

Bønnen, som også behaget meg, brakte en bris som var vennlig
med til meg; jeg ble beveget, det innrømmer jeg, og det hastet.

Det fins en slette, den kalles Tamasos av folk, og den har det
beste av Kypros’ jordsmonn. Den vigslet de eldre i gamle 645
dager til meg og bestemte at det som kom derifra skulle
gis mine templer. På midten av sletta, der skinner et tre, dets
krone er blond, og dets raslende grener er blonde av rent gull:

Derifra kom jeg og hadde i hånden – tilfeldigvis – tre stykk
epler og uten at noen, med unntak av meg, kunne se meg, 650
nærmet jeg meg Hippomenes og sa hvordan de kunne brukes.

Nå var signalet blitt gitt med trompeten; fra boksene styrtet
begge og hurtige føtter var bare nær sandoverflaten:

Du ville trodd at de evnet å fly over havflaten tørrskodd,
og å ta sats over avlingens stående halmstrå med kornaks. 655

Ungdommen heier de på; det er roping og bifall og ord fra
alle som snakker: ‘Nå er det på tide å sette inn støtet,

nå! Hippomenes, gå på! Bruk alt hva du eier av krefter!

Driv ikke dank: Du skal vinne!’ Og hvem som er mest glad for sånt snakk,

vår megareiske helt eller jomfru-skoinide, er uklart. 660

Å, så ofte hun nølte, når hun hadde kunnet passere,
og la det lenge betraktede ansiktet bak seg uvillig!
Svettende tørst og med ansiktet dradd, sprang han, andpusten; det var
langt bort til målet: Da kastet Neptun-etterkommeren et av
de tre eplene som var blitt plukket fra treet, omsider. 665

Jomfruen bremsset og fylt av begjær etter eplet som skinte,
bøyer hun av fra sin kurs for å plukke det trillende gullet;
han er forbi, Hippomenes: Tribunen blir fylt av applausen!
Hun korrigerer sin pause i løpet og det at hun bremsset,
dermed har hun snart lagt ungdommen bak seg på ny, men han kaster 670

atter et eple, det andre, hun bremser igjen, men tar atter
helten igjen, som hun snart ligger foran. Nå gjenstår den siste
delen av løpet. Han ber: 'Nå, gudinne, vær nær, du som ga meg
gaven!' Ungdommelig kaster han gullet som skinner til siden,
hvorfra hun bare kan komme forsinket tilbake. Vår jomfru 675

syntes å være i tvil om hun burde forfølge det, så jeg
tvang henne til det og la også tyngde til eplet hun tok opp,
slik at hun både ble sinket av vekten og tiden hun mistet,
så – for at ikke min tale skal overgå løpet i lengde –
ble hun forbigått, og vinneren giftet seg med sin belønning. 680

Var ikke jeg verdt å takkes da, eller å tennes opp virak
for, min Adonis? Han verken sa takk, for han glemte det, eller
skjenket meg røkelse.

Jeg får et sinneanfall og forpint av
denne fornedrelsen får jeg, for ikke å ydmykes siden,
satt et eksempel og hisset meg selv til å angripe de to. 685

Tempelet som den berømte Ekhion en gang hadde bygd til
Gudenes Mor, det som lå i den løvrrike skogen, passerte
de, og den slitsomme ferden forlangte at de måtte hvile;
der kom en samleielyst, som var plutselig og ubeleilig,
til Hippomenes; begjæret var fremprovosert av min guddom. 690

Like ved tempelet var det en avkrok det knapt fantes lys i,
avkroken lignet en hule, dens hvelv var naturlig, av tuff-stein.
Denne var viet ærverdige tilbedelse. Der hadde prester
også plassert flere bilder av eldgamle guder i tre; den
entret de og med forbudt hån krenket de alt det sakrale. 695
Hellige bilder slo øynene ned og vår Mor som har tårn på
hodet vurderte å drukne de skyldige nede i Styx' vann.

Dødsstraffen synes imidlertid mild. Derfor blir begges smekre
nakker snart dekket i brungule maner og fingrene blir til
krummede klør, og fra skuldrene vokser det bein og i brystet 700
samler all vekt seg, mens begge kan piske i sanden med haler;
blikket er sint, og de uttrykker knurring istedenfor ord, på
kammerset er de i skogen og selv om de skremmer enhver, må
løvene tygge med temmede tenner på Kybeles tøyler.

Du, som er kjær for meg, flykt ifra dem og med disse enhver art 705
rovdyr som ikke snur ryggen og flykter, men møter en kamp med
brystet; la ikke ditt mot også medføre slutten for oss to!

Leksen var over og da hennes svaner var festet til vognen,
dro hun til værs. Men hans mot var imot å få lekser. Hans hunder
hadde tilfeldigvis skremt opp et villsvin fra buskaset da de 710

fulgte et spor som var sikkert, og mens det forsøkte å rømme skogen, traff den kinyreiske ungdommen det med et skrått hugg. Straks slo det illsinte villsvinet jaktkniven bort med det brede trynet, som dryppet av blod, og det før etter ham, som ble skremt og søkte et sted som var trygt. Så begravde det tennene nedi lysken. Han lå på den gulbrune sanden og utåndet livet. 715

Mens Kythereia, på plass i sin lettvogn, ble kjørt gjennom luftens midte og før hun – ved svanenes vingeslag – hadde nådd frem til Kypros, forsto hun på avstand av stønnene at han holdt på å dø og hun kjørte sitt spann dit, og da hun fra oven fikk se ham nærmest bevisstløs, mens legemet lå i en pøl av hans eget blod, fløy hun ned og på samme maner som hun flerret sitt bryst, slik rev hun sitt hår, og hun slo sine håndflater, de som fortjente bedre, mot brystet og klaget til Skjebnen: ‘Men retten til allting, får du allikevel ikke. Min sorg skal evinnelig være et monument over deg, min Adonis, og årlig skal din død settes i scene og slik repeterer min lidelses tårer. 720

Men ditt blod skal i tillegg bli skapt til en blomst. For du fikk da lov, Persefone, du òg, til å skape en kvinnekropp om til mynte, en gang. Skal det være en motvilje mot at jeg endrer den kinyreiske helten, da?’ Hun hadde talt og lot blodet sprinkles med duftende nektar, som, dynket i dette, forandret seg, slik som bobler, som, skinnende blanke, kan svulme og stige opp fra en gyllenbrun leire; og mer enn en time tok ikke utsettelsen, før en blomst med en farge som blod hadde sprunget ut, slik som fargen granatepler pleier å få, de som skjuler frøene under det langsomme skallet. Dens livsløp er kort, for blomsten, som ikke er festet så godt og som faller så altfor lett av, må stadig bli rystet av vinder, som den har sitt navn fra.’ 730 735

